

Mladá veda

Young Science

Rozhovor s historikom Petrom Švorcom

Inovativní technologie dopravy

**Maloplošné chránené územia
národného parku Nízke Tatry**

Mladá veda

Young Science

MEDZINÁRODNÝ VEDECKÝ ČASOPIS MLADÁ VEDA / YOUNG SCIENCE

Jún 2017 (číslo 2)

Ročník piaty

ISSN 1339-3189

Kontakt: info@mladaveda.sk, tel.: +421 908 546 716, www.mladaveda.sk

Fotografia na obálke: Krakow 2013. © Branislav A. Švorc, foto.branisko.at

REDAKČNÁ RADA

doc. Ing. Peter Adamišin, PhD. (Katedra environmentálneho manažmentu, Prešovská univerzita, Prešov)

doc. Dr. Pavel Chromý, PhD. (Katedra sociálnej geografie a regionálneho rozvoja, Univerzita Karlova, Praha)

doc. PaedDr. Peter Čuka, PhD. (Katedra cestovného ruchu, Slezská univerzita v Opavě)

prof. Dr. Paul Robert Magocsi (Chair of Ukrainian Studies, University of Toronto; Royal Society of Canada)

Ing. Lucia Mikušová, PhD. (Ústav biochémie, výživy a ochrany zdravia, Slovenská technická univerzita, Bratislava)

doc. Ing. Peter Skok, CSc. (Ekomos s. r. o., Prešov)

prof. Ing. Róbert Štefko, PhD. (Katedra marketingu a medzinárodného obchodu, Prešovská univerzita, Prešov)

prof. PhDr. Peter Švorc, CSc., predseda (Inštitút histórie, Prešovská univerzita, Prešov)

doc. Ing. Petr Tománek, CSc. (Katedra veřejné ekonomiky, Vysoká škola báňská - Technická univerzita, Ostrava)

REDAKCIA

PhDr. Magdaléna Keresztesová, PhD. (Fakulta stredoeurópskych štúdií UKF, Nitra)

Mgr. Martin Hajduk (Inštitút histórie, Prešovská univerzita, Prešov)

RNDr. Richard Nikischer, PhD. (Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Praha)

Mgr. Branislav A. Švorc, PhD., šéfredaktor (Vydavateľstvo UNIVERSUM, Prešov)

PhDr. Veronika Trstianska, PhD. (Ústav stredoeurópskych jazykov a kultúr FSŠ UKF, Nitra)

Mgr. Veronika Zuskáčová (Geografický ústav, Masarykova univerzita, Brno)

VYDAVATEĽ

Vydavateľstvo UNIVERSUM, spol. s r. o.

www.universum-eu.sk

Javorinská 26, 080 01 Prešov

Slovenská republika

© Mladá veda / Young Science. Akékoľvek šírenie a rozmnožovanie textu, fotografií, údajov a iných informácií je možné len s písomným povolením redakcie.

VEDECKÝ SEMINÁR KONANÝ PRI PRÍLEŽITOSTI SPOMIENKY NA OSEMDESIATE VÝROČIE NARODENIA JAZYKOVEDKYNE EMY KROŠLÁKOVEJ

THE SCIENTIFIC SEMINAR HELD TO THE MEMORY OCCASION
OF THE EIGHTIETH BIRTH ANNIVERSARY OF LINGUIST EMA KROŠLÁKOVÁ

Mária Matiová¹

Autorka pôsobí ako odborná asistentka na Katedre slovenského jazyka Filozofickej fakulty Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre. Vo výskumnej činnosti sa koncentruje na kognitívno-lingvistický výskum obrazných prostriedkov a jazykového obrazu sveta.

The author works as an lecturer at the Department of Slovak Language, Faculty of Arts, Constantine the Philosopher University in Nitra. Her research activities are focused on cognitive linguistic figurative means and linguistic world view.

Dňa 24. novembra 2016 sa na pôde Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre konal vedecký seminár s názvom *Lexikálne a frazeologické konfrontácie od Veľkej Moravy po súčasnosť*. Konferencia, ktorú zorganizovala Katedra slovenského jazyka, bola venovaná spomienke na nedožitú osemdesiate výročie narodenia významnej pedagogičky a jazykovedkyne prof. PhDr. Emy Krošlákovej, CSc.. Táto popredná osobnosť na poli slovenskej lingvistiky bola členkou kolégia niekoľkých jazykovedných časopisov, zostavovateľkou a vedeckou redaktorkou množstva zborníkov, predsedníčkou nitrianskej pobočky Jazykovednej spoločnosti a v rokoch 1990 – 1996 aj vedúcou Katedry slovenského jazyka. Profesorka Ema Krošláková sa vo svojej bádateľskej činnosti koncentrovala na slavistiku, dejiny slovenského jazyka (s dôrazom na cyrilo-metodské obdobie), ako aj na výskum frazeologického fondu. Vytýčená širokospektrálna problematika bola tematickým spojivom príspevkov, ktoré na konferencii predniesli slovenskí jazykovedci a výskumníci vo sfére lingvistiky.

Účastníkov vedeckého seminára privítal vedúci Katedry slovenského jazyka Ľubomír Kralčák. Konferenciu otvoril priblížením životnej cesty a odbornej činnosti profesorky Emy Krošlákovej, ako aj osobnými spomienkami na ústretovú kolegyniu a študentmi obľúbenú pedagogičku, ktorou nepochybne bola.

¹ Mgr. Mária Matiová, PhD., Katedra slovenského jazyka, Filozofická fakulta UKF v Nitre, Štefánikova 67, 949 74 Nitra
E-mail: maria.matiova89@gmail.com

Otvorenie vedeckého seminára profesorom Lubomírom Kralčákom, vedúcim Katedry slovenského jazyka.

V úvode plenárneho rokovania vystúpil Ivor Ripka. V príspevku kriticky poukázal na niektoré nerelevantné jazykové realizácie, ktoré odzrkadľujú charakter súčasnej jazykovej situácie na Slovensku. Ján Kačala sa zaoberal reláciou frazém a syntaxe. Odpovedal na otázku, či je možné v rozmanitých typoch idiémov identifikovať vetné členy rovnako ako v aktuálnych výpovediach vznikajúcich na báze istých vetných schém. Juraj Glovňa referoval o textotvorných potenciách frazém. Pozornosť upriamil na ich fundamentálne postavenie v krátkych textových útvaroch, vo vtipoch. Zdôraznil pritom, že na báze relevantnej interpretácie frazeologických jednotiek, ktorá sa v kontexte aktualizuje, dochádza vo vedomí recipienta k odhaleniu nečakanej pointy.

Prednášajúci profesor Ján Kačala, vľavo profesor Ivor Ripka, vpravo profesor Ľubomír Kralčák.

Gabriela Magálová poukázala na metodiku vyučovania frazeológie na druhom stupni základnej školy. V príspevku akcentovala širší pohľad na frazémy implikujúci potenciál prepojenia teórie a praxe, prípadne tvorby medzipredmetových prienikov. Katarína Dudová sa zaoberala pozíciou a fungovaním príslovia *Bez práce nie sú koláče* v súčasnej slovenskej kultúre. Výskyt petrifikovaných, variantných a aktualizovaných podôb daného konceptu sledovala v súčasných publicistických a internetových textoch odrážajúcich dynamickú interpretáciu práce a následnej odmeny v slovenskom jazyku. Mária Matiová poukázala na dualistickú interpretáciu somatizmov srdce a hlava ako odrazu špecifických náboženských a kultúrnych predstáv slovenského jazykovo-kultúrneho spoločenstva o okolitom svete. Konfrontáciou slovenského dichotomického chápania daných lexém a monizmu, ktorý je príznačný pre niektoré ázijské jazyky, upriamila pozornosť na medzikultúrne diferencie i zhody.

Významu cyrilo-metodského obdobia našich jazykových a národných dejín a jeho vplyvu na súčasnú kultúru sa v príspevku s názvom *Prečo je cyrilo-metodská tradícia súčasťou našich kultúrnych dejín* venoval Ľubomír Kralčák. Na líniu štúdií s veľkomoravskou problematikou nadviazala Renáta Hlavatá, ktorá na báze štylistickej analýzy textovej roviny prozaického textu s tematikou Veľkej Moravy poukázala na reláciu kultúry a spôsobu používania jazyka. V príspevku sa koncentrovala na aktualizčné postupy odrážajúce kreatívnu textotvornú činnosť autora prózy s historickou tematikou.

Imanentnou súčasťou slovnej zásoby každého prirodzeného jazyka sú frazeologické prirovnania implikujúce evalvatívny komponent, ktorý môže odrážať transkultúrne diferencie či analógie. Marka Birešová sa v daných intenciách na báze komparatívnej analýzy

slovenského a rumunského jazykového materiálu zaoberala sledovaním zhôd a rozdielov vo frazeologických prirovnaniach ako fragmentoch jazykovej kategorizácie sveta.

Konfrontačný pohľad na frazeologickú pokladnicu slovenského a srbského jazyka priniesla štúdia Samuela Koruniaka. Autor sa koncentroval na výskyt frazém v slovenčine enklávneho typu (v Srbsku) medzi dvoma svetovými vojnami. V príspevku sa venoval ustáleným slovenským frazeologickým jednotkám jestvujúcim v nezmenenej, prípadne len v dialektologicky modifikovanej podobe v srbskom jazyku. Jeho pozornosti však neunikli ani idiómy implikujúce interferencie majoritného a minoritného jazyka. Na danú tematickú líniu nadviazala Alica Ternová. V štúdiu priblížila výsledky sémantickej analýzy niekoľkých slovensko-slovinských medzijazykových homoným. Pohľad upriamila primárne na synchronne nemotivované lexémy vznikajúce na báze prestavby internej obsahovej štruktúry jazykových jednotiek bez formálnej modifikácie.

Problematicu analýzy historického lexikálneho materiálu otvoril príspevok Ľubora Králika. Autor, opierajúc sa o jazykový materiál Historického slovníka slovenského jazyka, poukázal na niektoré prípady nesprávnej interpretácie lexém, ktoré vedú k nežiaducim anachronizmom. V štúdiu priblížil niekoľko príkladov tohto charakteru a zároveň predložil relevantné alternatívne interpretácie.

Na štúdiu Ľubora Králika úzko nadviazal Martin Pukanec s príspevkom, v ktorom upozornil na niektoré aktuálne poznatky zo sféry balto-slovanskej a slovanskej akcentológie, primárne na Winterovo pravidlo, ktorého akceptovanie by mohlo spresniť výklady niektorých hesiel v etymologických slovníkoch. Jeho vplyv na relevantnosť interpretácie výrazov sledoval na jazykovom materiáli Stručného etymologického slovníka slovenčiny.

Podnetné a inšpiratívne zistenia priniesli aj príspevky zo sféry onomastiky. Juraj Hladký sa v daných intenciách zaoberal skúmaním dvoch typov osadných názvov z oblasti južného Slovenska. Andrej Závodný analyzoval motivačný odraz etnicity v toponymii Žitného ostrova, pričom sa koncentroval na nemecké, maďarské a slovanské etnické vplyvy. Plenárne rokovanie uzatvoril Tomáš Bánik. V príspevku s názvom *Ľudová etymológia ako prostriedok adaptácie slavizmov v maďarčine* poukázal na niekoľko slovanských prevzatí v maďarskom jazyku. Pozornosť upriamil na pomenovania húb. Zároveň poukázal na ich následnú formálnu úpravu realizovanú pod vplyvom ľudovej etymológie.

Vedecký seminár umožnil uctiť si pamiatku ústretovej kolegyne, ale predovšetkým významnej jazykovedkyne a pedagogicky profesorky Emy Krošlákovej, ktorá sa svojím dielom a výsledkami bádateľskej činnosti začlenila medzi popredné osobnosti slovenskej lingvistiky. Konferencia vytvorila priestor na sprostredkovanie a konfrontáciu nových výskumných zistení a metodologických postupov obohacujúcich sféru lingvistického bádania. Priateľská atmosféra, v ktorej rokovanie prebiehalo, referentom zároveň umožnila diskutovať aj v kuloároch a veríme, že aj nadviazať nové kontakty a otvoriť možnosti spolupráce s kolegami z ďalších vedeckých pracovísk.